

Kulturmiljöarbetet och miljömålen

– om roller och samverkan

Ömsesidigt beroende

Miljömålsarbetet och kulturmiljöarbetet är ömsesidigt beroende av varandra. Riksdagen har beslutat om mål för de båda områdena. Målen kan bara nås genom gemensamt arbete där många myndigheter och organisationer bidrar.

Generationsmålet och de 16 miljömålen är den gemensamma plattformen för det svenska miljöarbetet. Miljömålen beskriver det tillstånd i miljön som arbetet ska leda till. För åtta av målen finns preciseringar som handlar om att bevara kulturmiljöer.

Målen för kulturmiljöarbetet ska styra de statliga insatserna på kulturmiljöområdet och vägleda politiken i kommuner och landsting. Målen lyfter fram att det ska finnas en mångfald av kulturmiljöer som bevaras och används. Människor ska känna delaktighet i kulturmiljöarbetet och ha möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön. Kulturmiljöarbetet ska bidra till att samhället är inkluderande. Kulturmiljön ska vara en gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, som tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Olika roller

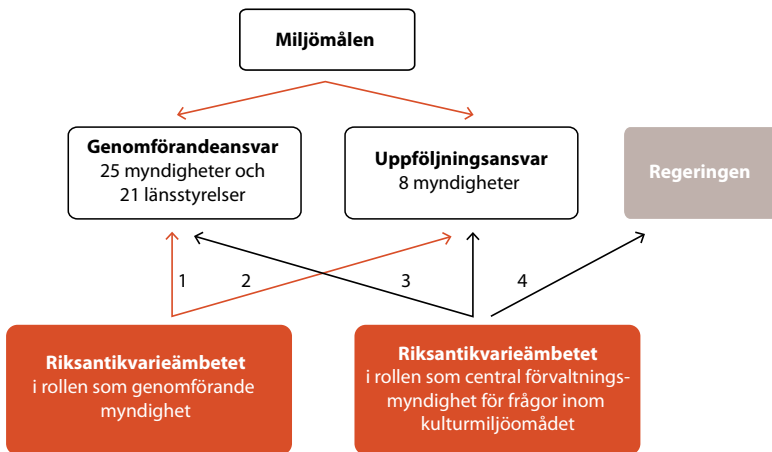
Riksantikvarieämbetet bidrar till miljömålen inom de ramar som sätts av miljömålssystemets utformning och förutsättningar, kulturmiljölagen och målen för kulturmiljöarbetet samt myndighetens instruktion. Inom dessa ramar har Riksantikvarieämbetet fyra olika roller och ansvarsområden.

1 Genomförandeansvar. Som genomförandemyndighet ska vårt samlade arbete leda till att samtliga miljömål uppnås. Detta ansvar för miljömålen delar vi med 24 myndigheter och 21 länsstyrelser.

2 Uppföljningsansvar. Vi ska i likhet med de andra myndigheterna med genomförandeansvar även följa upp och rapportera våra egna insatser till de åtta myndigheter som har ett utpekad ansvar att utvärdera arbetet med att nå miljömålen.

3 I rollen som central förvaltningsmyndighet på kulturmiljöområdet ska vi stödja de övriga myndigheterna. Fokus ligger då framför allt på de myndigheter som ansvarar för miljömål med preciseringar om kulturmiljö. I samverkan med dessa myndigheter kan vi utreda problem som finns med att bevara kulturmiljöer och förbättra uppföljningen genom att revidera och utveckla nya indikatorer för miljömålen.

4 Ansvar för kulturmiljööversikt. Genomförandemyndigheternas utvärderingar av miljömålen med kulturmiljöpreciseringar kan sammanställas, analyseras och ge en samlad bild av kulturmiljö tillståndet i miljömålssystemet. Resultatet av sådana analyser kan bland annat komma till användning i Naturvårdsverkets målövergripande utvärdering och i avrapporteringar till regeringen.

Rikantikvarieämbetets roller i miljömålsarbetet. Rollbeskrivningen bygger på Statskontorets utredningar om myndigheternas arbete och styrningen av miljömålssystemet (Statskontoret rapporter 2013:12 och 2014:10).

Kompetens är nyckeln

De myndigheter som ansvarar för mål med preciseringar för kulturmiljö behöver kunna genomföra ett kompetent kulturmiljöarbete inom sina respektive verksamhetsfält. Riksantikvarieämbetet kan bistå, men för att stödet ska omsättas effektivt behöver mottagarsidan rätt kompetens. Då kan Riksantikvarieämbetet och de miljömålsansvariga myndigheterna tillsammans utveckla systemen för att genomföra och följa upp kulturmiljöaspekterna av miljömålen. Till exempel genom att gemensamt utreda problemområden för kulturmiljöer inom verksamhetsfältet och genom att revidera och utveckla indikatorer för uppföljning av miljömålen.

Kompetens behövs för att kvaliteterna i olika kulturmiljöer ska bedömas och tas tillvara på ett bra sätt inom olika verksamhetsfält. Foto: Bengt A. Lundberg/RAÄ.

Samverkan är framgångsfaktorn – exempel

Fornlämningar i skogsbruket

Riksantikvarieämbetet samverkar på olika sätt med Skogsstyrelsen för att förbättra hänsynen i skogsbruket till fornlämningar och övriga kulturlämningar. Skogsstyrelsens egen uppföljning visar att hälften av alla kända fornlämningar som berörs av skogsbruk påverkas negativt eller skadas. Förstörelsen är ett brott mot kulturmiljölagen och ett hinder ur kulturmiljösynpunkt för att nå miljömålet Levande skogar.

Öka kunskaper och utveckla tillämpningen

Riksantikvarieämbetet har i samarbete med Boverket utvecklat ett tema om kulturvärden i PBL-kunskapsbanken. Temat är en vägledning om hänsyn till kulturvärden i tillämpningen av plan- och bygglagen. Syftet är att stödja kommunerna genom att öka de kommunala planernas kunskaper om lagreglerna för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer. På sikt ska vägledningen bidra till att preciseringarna om kulturmiljö uppnås i målet om en god bebyggd miljö och i andra miljömål som påverkas av planeringen för markanvändning och bebyggelse.

*Kunskaper om tillämpningen av lagregler ökar möjligheterna att bevara, använda och utveckla kulturmiljöer i planeringen.
Foto: Bengt A. Lundberg/RAÄ.*

*Motsatt sida: Högstubbar markerar läget för fornlämningen och underlättar hänsynen vid avverkning, markberedning och andra skogsbruksåtgärder.
Foto: Rikard Sohlenius/RAÄ.*

Läs mer

MILJÖMÅLSARBETET

www.miljomal.se

MÅLEN FÖR KULTURMILJÖARBETET

www.regeringen.se/sb/d/16921/a/213301

SKOGBRUKET OCH HÄNSYN TILL FORNLÄMNINGAR

[www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Skog och miljo/Skogens kulturarv/](http://www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Skog_och_miljo/Skogens_kulturarv/)

KULTURVÄRDEN I PLANERINGEN

[www.boverket.se/sv/PBL kunskapsbanken/teman/Kulturvarden/](http://www.boverket.se/sv/PBL_kunskapsbanken/teman/Kulturvarden/)

RIKSANTIKVARIÉÄMBETETS MILJÖMÅLSARBETE

[www.raa.se/kulturarvet/hallbar samhallsutveckling/miljomal/](http://www.raa.se/kulturarvet/hallbar_samhallsutveckling/miljomal/)

Omslagsfoto: Bengt A. Lundberg/RAÅ.

Upphovsrätt för text och bild enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET